

Sygn. akt III KK 372/16

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSA del do SN Andrzej Kot

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie A.P.

obwinionej z art. 92 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 lutego 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść
od postanowienia Sądu Okręgowego w B.

z dnia 29 czerwca 2016 r., sygn. akt VIII Kz .../16,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w B.

z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt XIII W .../16,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w
mocy postanowienie Sądu Rejonowego w B. i sprawę przekazuje
temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 27 kwietnia 2016 r. do Sądu Rejonowego w B. wpłynął wniosek Straży Miejskiej w B. o ukaranie A.P. za wykroczenie z art. 92 § 1 k.w. polegające na tym, że w dniu 20 marca 2016 r., o godz. 14.50 w B., przy ulicy A., nie zastosowała się do znaku drogowego D - 18a „parking miejsce zastrzeżone”, z tabliczką T - 29 informującą o miejscu przeznaczonym dla pojazdu

samochodowego uprawnionej osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej - i parkowała bez wymaganych uprawnień pojazd marki MINI.

Po rozpoznaniu tego wniosku, Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 12 maja 2016 r., w sprawie XIII W .../16, na podstawie art. 59 § 2 k.p.s.w. odmówił wszczęcia postępowania.

Postanowienie to zostało zaskarżone przez oskarżyciela publicznego - Straż Miejską w B., a w zażaleniu podniesiono następujące zarzuty:

1/ obraży przepisu prawa materialnego, tj. art. 92 § 1 k.w. poprzez uznanie, iż obwiniona swoim zachowaniem nie wypełniła znamion wykroczenia z art. 92 § 1 k.w., podczas gdy z akt sprawy wynika, że nie zastosowała się do znaku drogowego D - 18a, z tabliczką T - 29;

2/ obraży przepisu postępowania mającej wpływ na treść postanowienia, a mianowicie art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w., poprzez błędne uznanie, że w niniejszej sprawie zaistniała negatywna przesłanka procesowa powodująca odmowę wszczęcia postępowania, podczas gdy okoliczności sprawy wskazują, iż zostało popełnione wykroczenie;

3/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, iż miejsce parkingowe dla uprawnionej osoby o obniżonej sprawności ruchowej zostało nieprawidłowo oznakowane.

W konkluzji oskarżyciel wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do rozpoznania.

Po rozpoznaniu zażalenia, Sąd Okręgowy w B., postanowieniem z dnia 29 czerwca 2016 r., w sprawie VIII Kz .../16, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Kasację od orzeczenia Sądu odwoławczego wniósł na podstawie art. 110 § 1 k.p.s.w., na niekorzyść obwinionej A.P. Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa, polegające na niewłaściwej interpretacji przepisów regulujących porządek i bezpieczeństwo w ruchu drogowym, w tym w szczególności określonych w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich

umieszczania (Dz. U. z 2003 r., Nr 220, poz. 2181 z późn. zm.), poprzez błędne uznanie, że dla prawidłowego oznaczenia miejsca postojowego dla pojazdu używanego przez osobę niepełnosprawną koniecznym jest oznaczenie takiego miejsca znakami poziomymi w postaci koperty P - 20 oraz symbolu osoby niepełnosprawnej P - 24, a nie jest wystarczające oznaczenie znakami pionowymi D - 18a i T - 29, co doprowadziło do rażącego naruszenia art. 92 § 1 k.w. poprzez wadliwe wnioskowanie, iż zachowanie obwinionej polegające na niezastosowaniu się do znaków drogowych D - 18a i T - 29 nie wypełniało znamion tego wykroczenia i w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego utrzymania w mocy postanowienia Sądu I instancji, odmawiającego na podstawie art. 59 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w. wszczęcia postępowania.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego była w pełni zasadna i zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy odmawiając wszczęcia postępowania przeciwko A. P. obwinionej o wykroczenie z art. 92 § 1 k.w., odwołał się do przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach. Analizując przepisy tego rozporządzenia uznał, że miejsce postojowe dla osoby niepełnosprawnej bezwzględnie winno zostać oznaczone co najmniej znakami poziomymi P - 20 i P - 24, posiadającymi nawierzchnię barwy niebieskiej. Tymczasem obwiniona A. P. parkowała samochód na miejscu oznaczonym jedynie znakami pionowymi D - 18a i T - 29, na którym brak było jakichkolwiek znaków poziomych, w tym linii wyznaczających granice miejsca parkingowego, tzw. koperty. Skoro zatem miejsce, na którym obwiniona zaparkowała pojazd, zostało nieprawidłowo oznakowane, to nie można przyjąć, że nie zastosowała się do znaku drogowego. W konsekwencji więc, obwiniona nie popełniła zarzucanego jej wykroczenia.

Sąd odwoławczy w całości podzielił stanowisko Sądu I instancji i wyraził pogląd, że o popełnieniu wykroczenia z art. 92 § 1 k.w., wymagającego od sprawcy niezastosowania się do znaku drogowego, można mówić tylko i wyłącznie wtedy, gdy sprawca ma do czynienia ze znakiem drogowym znanym przepisom i wynikającym z katalogu znaków, jak również z oznaczeniem indywidualnie dopasowanym do danej sytuacji drogowej. A więc, jak to podkreślił Sąd Okręgowy, chodzi o taki zespół oznaczeń drogowych, które łącznie przekazują konkretną informację, tworzą określony nakaz lub zakaz zachowania się w ruchu drogowym. W ocenie Sądu odwoławczego, dokonana przez Sąd Rejonowy interpretacja zapisów ujętych w załącznikach do w/w rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. jest właściwa. Sąd Okręgowy stwierdził, że miejsce parkingowe przeznaczone dla osoby niepełnosprawnej, musi być oznaczone co najmniej znakiem poziomym w postaci „koperty” ze specjalnym symbolem.

W ocenie tego Sądu, w przedmiotowej sprawie oznaczenie miejsca parkingowego - jako przeznaczonego do parkowania osoby niepełnosprawnej - nie było prawidłowe. Występujący samodzielnie znak pionowy łącznie z tabliczką, stojący w okolicy miejsca parkingowego bez namalowanej na nawierzchni parkingu „koperty” z graficznym symbolem osoby niepełnosprawnej, nie wystarczy, aby osoba parkująca pojazd wiedziała jednoznacznie, które z miejsc parkingowych przeznaczone jest dla osoby niepełnosprawnej. Skoro obwiniona zaparkowała na miejscu parkingowym nieoznaczonym kopertą, nie odróżniającym się od pozostałych „zwyczajnych” miejsc postojowych na placu parkingowym, to nawet jeśli widziała znak pionowy z tabliczką wskazującą na symbol osoby niepełnosprawnej, mogła mieć wątpliwości, które z miejsc na parkingu jest miejscem szczególnym. W rezultacie niedostatecznego oznakowania miejsca parkingowego, gdzie zabrakło znaku poziomego, nie można przyjąć, że w sprawie zostało popełnione wykroczenie. Zastosowanie tylko częściowego oznaczenia, jako niewypełniającego finalnie konieczności oznaczenia danej okoliczności zgodnie z prawnymi wymaganiami, nie może skutecznie doprowadzić do wniosku o niezastosowaniu się przez sprawcę do znaku drogowego.

Podsumowując te rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, że jeżeli pomimo istnienia wskazania do oznakowania zarówno znakami pionowymi, jak i poziomymi,

pominięto ten ostatni znak, Straż Miejska nie ma uprawnień do interwencji w sytuacji, gdy nieuprawniony kierowca - z punktu widzenia li tylko znaków pionowych - zajął takie miejsce. Inaczej natomiast przedstawia się sytuacja, gdy miejsce postojowe ma tylko znaki poziome - wówczas istnieje podstawa do interwencji ze strony Straży Miejskiej.

Odnosząc się do powyższych stanowisk, Sąd Najwyższy stwierdza, iż nie są one słuszne, albowiem stanowią wynik całkowicie błędnej interpretacji przepisów regulujących porządek i bezpieczeństwo w ruchu drogowym w zakresie odnoszącym się do realiów procesowych niniejszej sprawy.

Przepis art. 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908 z późn. zm.) stanowi w punkcie 1, że ustawa określa zasady ruchu na drogach publicznych, w strefach zamieszkania oraz w strefach ruchu. Z kolei ustęp 2 pkt 2 tego przepisu stwierdza, że przepisy ustawy stosuje się również do ruchu odbywającego się poza miejscami wymienionymi w ust. 1 pkt 1 omawianego artykułu, w zakresie wynikającym ze znaków i sygnałów drogowych. Trzeba zwrócić też uwagę na przepis art. 5 ust. 1 ustawy, nakazujący uczestnikom ruchu i innym osobom znajdującym się na drodze stosowanie się między innymi do znaków drogowych, nawet wówczas, gdy z przepisów ustawy wynika inny sposób zachowania niż nakazany przez te znaki. Z kolei przepis art. 7 ust. 1 wyjaśnia, że znaki i sygnały drogowe wyrażają ostrzeżenia, zakazy, nakazy lub informacje.

Wydane na podstawie art. 7 ust. 2 w/w ustawy rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. z 2002 r., Nr 170, poz. 1393 z późn. zm.), określa znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie oraz zakres obowiązywania - wraz z załącznikiem zawierającym ich wzory oraz grafikę. Przepisy tego rozporządzenia zaliczają znaki D - 18a oraz T - 29 do pionowych znaków drogowych o charakterze informacyjnym. Paragraf 52 ust. 4 stwierdza, że znak D - 18a „parking - miejsce zastrzeżone”, oznacza miejsce przeznaczone na postój pojazdu uprawnionej osoby. Natomiast § 52 ust. 6 stanowi, że umieszczona pod tym znakiem (podobnie pod znakiem D - 18 lub D - 18b) tabliczka T - 29, informuje o miejscu przeznaczonym dla pojazdu samochodowego osoby, o której

mowa w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Z kolei § 90 i 92 w/w rozporządzenia dotyczą znaków drogowych poziomych. Paragraf 90 ust. 4 określa, iż znak P - 20 „koperta” wyznacza stanowisko postojowe zastrzeżone dla określonego rodzaju pojazdów. Zgodnie z treścią § 92, znak P - 24 "miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej” oznacza, że stanowisko postojowe, na którym znak umieszczono, jest przeznaczone dla pojazdu samochodowego osób, o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Osobami, o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2 tej ustawy są - osoby niepełnosprawne legitymujące się kartą parkingową kierujące pojazdem samochodowym oznaczonym tą kartą, osoby kierujące pojazdem, który przewozi osobę niepełnosprawną legitymującą się kartą parkingową oraz kierujący pojazdem należącym do placówki, o której mowa w ust. 3a pkt 3, przewożący osobę mającą znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostającą pod opieką takiej placówki.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. z 2003 r., Nr 220, poz. 2181 z późn. zm.) wraz z załącznikami, zostało wydane na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Omawiane w niniejszym uzasadnieniu znaki drogowe zostały wskazane:

- w Załączniku nr 1 pod pozycją 5.2.18., odnoszącą się do parkingu - (znak pionowy D - 18a i tabliczka T - 29, rys. 5.2.18.12. oraz rys. 5.2.18.13.);
- w Załączniku nr 2 pod poz. 5.2.6. (znak poziomy P - 20, przy czym w przypadku przeznaczenia stanowiska dla osób niepełnosprawnych należy wewnątrz „koperty” umieścić symbol osoby niepełnosprawnej) oraz pod poz. 5.2.9.2. symbol osoby niepełnosprawnej – znak P - 24.

W Załączniku nr 2 do w/w rozporządzeniu z dnia 3 lipca 2003 r., określającym warunki techniczne i sposób umieszczania znaków poziomych, stwierdza się, że przepisy załącznika stosuje się do oznakowania poziomego na drogach publicznych o nawierzchni twardej (pkt 1.1), a celem znakowania poziomego dróg jest zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu i innych osób znajdujących się na drodze oraz usprawnienie ruchu pojazdów i ułatwienie

korzystania z drogi (pkt 1.2). Przy takim określeniu zakresu obowiązywania Załącznika nr 2, wyrażone przez orzekające w niniejszej sprawie Sądy stanowisko o konieczności oznaczenia znakami poziomymi miejsca postojowego dla pojazdu używanego przez osobę niepełnosprawną, należy uznać za oczywiście błędne. Za takim wnioskowaniem przemawia również fakt, że znak poziomy P - 20 w postaci „koperty”, a więc zastrzeżone stanowisko postojowe (dodatkowo z symbolem osoby niepełnosprawnej), umieszcza się na jezdni i na chodniku (pkt 5.2.6., rys. 5.2.6.1. Załącznika nr 2).

W niniejszej sprawie, w miejscu parkowania pojazdu przez obwinioną P., to jest poza drogą publiczną, dodatkowe oznaczenie znakiem poziomym nie było konieczne, a umieszczony tam znak pionowy D - 18a wraz z tabliczką T - 29, winien stanowić wystarczającą informację o miejscu przeznaczonym dla pojazdu samochodowego uprawnionej osoby niepełnosprawnej, a tym samym o zakazie parkowania dla osób nie będących uprawnionymi do parkowania w tym miejscu.

Regulacje wskazanych wcześniej przepisów prawnych nie przewidują obowiązku oznaczania miejsca parkingowego przeznaczonego dla ściśle określonej kategorii użytkowników, równocześnie znakiem poziomym i pionowym. Znaki poziome mogą uzupełniać znaki pionowe lub stanowić powtórzenie znaków pionowych. Dla skuteczności prawnej znaku pionowego D - 18a z tabliczką T - 29, nie jest konieczne jednoczesne umieszczenie znaku poziomego P - 20, tzw. „koperty”, zwłaszcza, że ten znak poziomy może funkcjonować samodzielnie bez pionowego znaku D - 18a.

Trafnie wskazano w kasacji, że istotną okolicznością, którą pominęły w niniejszej sprawie orzekające sądy, jest miejsce, gdzie miało zostać popełnione przez obwinioną A. P. wykroczenie z art. 92 § 1 k.w. Z analizy akt przedmiotowej sprawy wynika, że obwiniona zaparkowała samochód na terenie należącym do Wspólnoty Mieszkaniowej. Teren ten nie jest drogą publiczną, strefą ruchu, ani strefą zamieszkania w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym. Stanowi on drogę wewnętrzną w rozumieniu art. 2 ust. 1b w/w ustawy w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1440, tekst jedn.), rozumianą między innymi jako parking bądź plac przeznaczony do

ruchu pojazdów, niezaliczony do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowany w pasie drogowym.

Prokurator Generalny słusznie też podniósł, że należało dodatkowo uwzględnić regulacje określające konsekwencje niestosowania się przez uczestników ruchu do konkretnych znaków drogowych, gdyż wskazują również na możliwość popełnienia wykroczenia w przypadku niezastosowania się do dyrektywy płynącej z treści zakazu umieszczonego jedynie na znaku pionowym.

Załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r., poz. 1624, tekst jedn. z późn. zm.), w części V „Znaki i sygnały drogowe”, wskazuje:

- pod pozycją 231, iż za niestosowanie się do znaku drogowego D - 18 „parking” lub D - 18b „parking zadaszony”, z umieszczoną pod znakiem tabliczką T - 29, albo D - 18a „parking - miejsce zastrzeżone”, z umieszczoną pod znakiem tabliczką T- 29”, stanowiące wykroczenie z art. 90 k.w. lub z art. 92 § 1 k.w., grozi grzywna w wysokości 500 zł;

- pod pozycją 232, że podobnie za niestosowanie się do znaków poziomych P - 18 (stanowisko postojowe) i P - 24 (miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej), albo P - 20 (koperta) i P - 24, umieszczonego samodzielnie bez znaku pionowego D - 18, D - 18a lub D - 18b, stanowiące wykroczenie z art. 90 k.w. lub z art. 92 § 1 k.w., grozi grzywna w wysokości 500 zł.

Podobnie sytuacja wygląda również w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 488), określającym m.in. sposób punktowania i liczbę punktów odpowiadających naruszeniu przepisów ruchu drogowego (§ 1 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia). W załączniku nr 1, kod C 17 określa naruszenie przepisów ruchu drogowego polegające na niestosowaniu się przez kierowców do znaków: D - 18 „parking” lub D - 18b „parking zadaszony”, z umieszczoną pod znakiem tabliczką T - 29, albo D - 18a „parking - miejsce zastrzeżone”, z umieszczoną pod znakiem tabliczką T - 29. Naruszenia te podlegają stosownej ewidencji i przypisuje się im 5 punktów.

Identyczna liczba punktów odpowiada niestosowaniu się do znaków P - 18 „stanowisko postojowe” i P - 24 „miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej”, albo P - 20 „koperta” i P - 24, umieszczonego samodzielnie bez znaku pionowego D - 18, D - 18a lub D - 18b. Tego rodzaju naruszenie stanowi odrębną pozycję, określoną kodem C 18.

Podsumowując te wszystkie rozważania należy jednoznacznie stwierdzić, iż stanowisko zajęte w niniejszej sprawie przez orzekające Sądy obu instancji, jakoby miejsce postojowe przeznaczone dla osoby niepełnosprawnej zostało nieprawidłowo oznakowane, a w konsekwencji, z tego powodu zachowanie obwinionej A.P. nie wypełniało znamion wykroczenia określonego w art. 92 § 1 k.w., jest oczywiście błędne. Nie sposób również zgodzić się z poglądem, że umieszczony znak pionowy mógł wzbudzić u obwinionej wątpliwości, które z miejsc postojowych jest w rzeczywistości miejscem szczególnym, skoro znak ten odnosił się bezpośrednio do konkretnego miejsca postojowego. Fakt ten w sposób oczywisty wynika wprost chociażby z analizy materiału fotograficznego miejsca zdarzenia, sporządzonego przez Straż Miejską.

W zaistniałej sytuacji postanowienie Sądu Okręgowego w B. zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, zaś przedstawione powyżej uchybienie Sądu miało w sposób oczywisty istotny wpływ na treść orzeczenia. Nie ulega wątpliwości, że prawidłowa interpretacja przepisów regulujących sposób oznakowania miejsc postojowych przeznaczonych m.in. dla osób niepełnosprawnych, winna doprowadzić w pierwszej kolejności Sąd Rejonowy do odmiennego rozstrzygnięcia. Popelnione przez ten Sąd uchybienie winien dostrzec Sąd odwoławczy rozpoznający wniesione zażalenie. Skoro jednak tak się nie stało, nastąpił efekt przeniesienia naruszenia prawa na postępowanie odwoławcze. Wobec tożsamości uchybienia zarówno w orzeczeniu Sądu I instancji, jak i Sądu odwoławczego, należało podzielić wniosek kasacji o uchylenie postanowień Sądów obydwu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B..

kc